EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 22.2.2021
COM(2021) 75 final

KOMISJONI ARUANNE

EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

komisjonile 16. jaanuari 2019. aasta määrusega (EL) 2019/125 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks) antud delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise õiguse kasutamise kohta

1. TAUSTTEAVE

Määruse (EL) 2019/125[1] eesmärk on hoida ära ühelt poolt surmanuhtlust ning teiselt poolt piinamist ja muud julma, ebainimlikku või alandavat kohtlemist või karistamist väljaspool ELi asuvates riikides, piirates teatavate kaupadega kauplemist või keelates selle. Selles eristatakse kaupu järgmiselt:

- kaubad, mis on oma olemuselt kuritahtlikud ja millega ei tohiks üldse kaubelda (II lisa), ning
- kaubad, millel võib olla seaduslik kasutuseesmärk, näiteks õiguskaitse otstarbel kasutatav varustus (III lisa) või raviotstarbelised kaubad (IV lisa).

Selliste kaupadega kauplemise suhtes kohaldatakse teatavaid piiranguid. Määrusega tehakse eelkõige järgmist.

i. Sellega keelatakse selliste II lisas loetletud kaupade import ELi, eksport EList ja transiit läbi ELi, millel puudub muu praktiline otstarve kui kasutamine surmanuhtluse täideviimiseks või piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks. Keelatud on ka selliste kaupadega seotud tehnilise abi andmine, eriti nende kasutamise õpetamine. Samuti on keelatud selliste kaupade reklaam trükimeedias või internetis, nendega seotud reklaamiaeg televisioonis või raadios ning nende väljapanek või müügiks pakkumine näitustel või messidel.
ii. III lisas loetletud kaupade puhul, mida on võimalik kasutada piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks, kuid millel võib olla ka muu seaduslik kasutusotstarve (õiguskaitse), nõutakse igal üksikjuhul eraldi eelnevat ekspordiluba. Eelnevat ekspordiluba on vaja ka selle kategooria kaupadega seotud tehnilise abi andmiseks või vahendusteenuste osutamiseks.
iii. Sellega reguleeritakse kauplemist kaupadega – kemikaalide või farmatseutiliste ainetega (IV lisa) –, mida võidakse kasutada surmanuhtluse täideviimiseks (nt tooted, mida saab kasutada inimeste hukkamiseks surmava süsti abil).

Määruse I lisas on loetletud liikmesriikide asutused, millel on määruse artikli 20 kohaselt õigus teha otsus loataotluse kohta või keelata eksportijal kasutada liidu üldist ekspordiluba. Keelatud ja kontrollitavate kaupade loetelud on esitatud määruse II, III ja IV lisas. V lisa osutab liidu üldisele ekspordiloale (1. osa käsitleb kaupasid ja 2. osa sihtkohti).

2. ÕIGUSLIK ALUS

Komisjonil on määruse (EL) 2019/125 artikli 29 kohaselt volitus võtta vastu delegeeritud õigusakte määruse I, II, III, IV, V, VI VII, VIII ja IX lisa muutmiseks[2]. Käesoleva aruande esitamise kohustus on nähtud ette määruse (EL) 2019/125 artikli 29 lõikega 2. Selle artikli kohaselt antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte komisjonile viieks aastaks alates 16. detsembrist 2016 ja komisjon peab koostama volituste delegeerimise kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist.

[1] 16. jaanuari 2019. aasta määrus (EL) 2019/125, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks (ELT L 30, 31.1.2019, lk 1).

[2] VI lisas on esitatud artikli 11 lõikes 2 osutatud liikmesriikide territooriumide nimekiri. VII lisas on esitatud artikli 21 lõikes 1 osutatud impordi- või ekspordiloa vorm. VIII lisas on esitatud artikli 21 lõikes 1 osutatud vahendusteenuste osutamise loa vorm. IX lisas on esitatud artikli 21 lõikes 1 osutatud tehnilise abi osutamise loa vorm.

3. DELEGEERITUD VOLITUSTE RAKENDAMINE

Alates sellest, kui 2016. aastal anti komisjonile delegeeritud volitused,[3] on komisjon kasutanud neid volitusi, et võtta vastu kolm järgmist delegeeritud õigusakti.

a) KOMISJONI 18. oktoobri 2017. aasta DELEGEERITUD MÄÄRUSEGA (EL) 2018/181[4] muudeti V lisa, lisades Dominikaani Vabariigi, São Tomé ja Príncipe ning Togo nende sihtriikide loetellu, mille suhtes kohaldatakse liidu üldist ekspordiluba[5]. See jõustus 14. veebruaril 2018, selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamisele järgneval päeval.

b) KOMISJONI 18. veebruari 2020. aasta DELEGEERITUD MÄÄRUSEGA (EL) 2020/621[6] muudeti I lisa, ajakohastades mitme pädeva asutuse kandeid, ja V lisa, lisades Gambia ja Madagaskari nende sihtkohtade loetellu, mille suhtes kohaldatakse liidu üldist ekspordiluba. See jõustus kahekümnendal päeval (27. mail 2020) pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

c) KOMISJONI 4. detsembri 2020. aasta DELEGEERITUD MÄÄRUSEGA (EL) 2021/139[7] muudeti määruse I lisa viidet Ühendkuningriigile. Sellega muudeti samuti V lisa, lisades Ühendkuningriigi nende sihtkohtade loetellu, mille suhtes kohaldatakse liidu üldist ekspordiluba. See jõustus viiendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* (13. veebruaril 2021).

Enne eespool nimetatud delegeeritud õigusaktide vastuvõtmist konsulteeris komisjon ekspertidega, kelle iga liikmesriik nimetas piinamise tõkestamise koordineerimisrühma kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[8] sätestatud põhimõtetega.

4. KOKKUVÕTE

Käesoleva aruandega täidetakse määruse (EL) 2019/125 artikli 29 lõikega 2 ette nähtud aruande esitamise kohustus. Komisjon palub Euroopa Parlamendil ja nõukogul võtta käesolev aruanne teadmiseks.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2134, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1236/2005, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks (ELT L 338, 13.12.2016, lk 1).

[4] ELT L 40, 13.2.2018, lk 1.

[5] „Liidu üldine ekspordiluba“ on ekspordiluba, mida kohaldatakse kemikaalide suhtes, mida on võimalik kasutada inimeste hukkamiseks surmava süsti teel (määruse IV lisa). Seda kasutatakse juhul, kui asjakohaseid kaupu/kemikaale eksporditakse riikidesse, kes on kaotanud surmanuhtluse kõigi kuritegude eest ja on kinnitanud seda rahvusvahelise kohustuse võtmisega. Riikidest, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed, hõlmab nimekiri neid, kes ei ole mitte ainult kaotanud surmanuhtlust kõigi kuritegude eest, vaid on reservatsioonideta ratifitseerinud ka kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivse protokolli.

[6] ELT L 144, 7.5.2020, lk 1.

[7] ELT L 43, 8.2.2021, lk 5.

[8] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

Komisjon peab vajalikuks pikendada (täiendava viie aasta võrra) delegeeritud volitusi, et võtta vastu määruse (EL) 2019/125 artiklites 24 ja 29 kirjeldatud delegeeritud õigusakte. See on vajalik, et muu hulgas reageerida siis, kui töötatakse välja uued kaubad, mida võib kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks, või kui kolmas riik hakkab või kolmandad riigid hakkavad täitma liidu üldise ekspordiloa taotlemise nõudeid, rikuvad rahvusvahelist kohustust kaotada surmanuhtlus kõigi kuritegude eest või kui muutuvad pädevate asutuste andmed.

Määruse artikli 29 lõikes 2 on sätestatud, et volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.